بەشی پێنجەم
لیژنە هەمیشەیی و تایبەتییەکان

یەکەم: لیژنە هەمیشەییەکانی پەرلەمان

ماددەی (٢٨):

یەکەم: لیژنە هەمیشەییەکان، لە ماوەی (٢٥) بیست و پێنج ڕۆژدا، لە ڕێکەوتی کۆتایی هاتنی یەکەم دانیشتنی پەرلەمان، بەدەنگی زۆرینەی ئامادەبوانی پەرلەمان، هەڵدەبژێردرێن.

دووەم: لیژنە هەمیشەییەکان، لە ژمارەیەك ئەندام پێکدێن کە نابێت لە (٥) پێنج ئەندام کەمترو لە (١١) یازدە ئەندام زیاتر بن، کە نوێنەرایەتی فراکسیۆنەکانی ناو پەرلەمان دەکەن بەپێی ڕێژەی نوێنەرایەتیان لە پەرلەمان.

سێیەم: هەر لیژنەیەکی پەرلەمان، لەسەر بانگهێشتی سەرۆك، لەدوای یەك هەفتە، لە دیاریکردنی ئەندامەکانی (سەرۆك و جێگر و بڕیاردەر)، بۆ خۆی هەڵدەبژێریت و یەکێك لە فەرمانبەرانی پەرلەمان یان زیاتر دەبێت بە سکرتێری لیژنە.

چوارەم: دەستەی سەرۆکایەتی، لە دابەشکردنی ئەندامان بەسەر لیژنەکاندا، توانا و پسپۆڕیی و خواست و پێویستیی لیژنەکان لەبەر چاو دەگیرێت.

پێنجەم: دەبێت ئەندام بەلانیکەمەوە لە لیژنەیەکی هەمیشەیی ئەندام بێت و ناکرێت لە دوو لیژنە زیاتر ئەندام بێت، هەروەها ناکرێت ئەندام ببێتە سەرۆك یان جێگری سەرۆك یان بڕیاردەری زیاتر لەیەك لیژنە.

مـــاددەی (٢٩): [٦]

پەرلـەمان، لـەم لـیژنە هەمیشەییانە پێك دێت:

یەكەم: لـیژنەی كاروباری یاسایی.

دووەم: لـیژنەی دارایی وكاروباری ئابووری.

سێیەم: لـیژنەی كاروباری پێشمەرگە.

چوارەم: لـیژنەی ناوخۆ و ئاسایش و ئەنجومەنە خۆجێیەكان.

پێنجەم: لـیژنەی كشتوكاڵ و ئاودێری.

شەشەم: لـیژنەی پەروەردە و خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی.

حەوتەم: لـیژنەی كاروباری تەندروستی و ژینگە و مافی بەكاربەر.

هەشتەم: لـیژنەی كاروباری شەهیدان و جینۆساید و زیندانیانی سیاسی.

---

[٦] / بەپێی هەمواری یەكەمی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان ساڵی ٢٠١٩ ئەم ماددەیە هەموار دەكرێتەوە و، پێش هەمواركردنی بەم شێوەیە بوو:

پەرلەمان، لەم لیژنە هەمیشەییانە پێك دێت:

یەكەم: لیژنەی كاروباری یاسایی.

دووەم: لیژنەی دارایی وكاروباری ئابووری.

سێیەم: لیژنەی پێشمەرگە و ناوخۆ و ئاسایش و ئەنجومەنە خۆجێییەكان.

چوارەم: لیژنەی كشتوكاڵ و ئاودێری.

پێنجەم: لیژنەی پەروەردە و خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی.

شەشەم: لیژنەی كاروباری تەندروستی و ژینگە و ماڧی بەكاربەر.

حەوتەم: لیژنەی كاروباری شەهیدان و جینۆساید و زیندانیانی سیاسی.

هەشتەم: لیژنەی پەیوەندییەكان و ڕەوەندی كوردستانی.

نۆیەم: لیژنەی ناوچە كوردستانییەكانی دەرەوەی هەرێم.

دەیەم: لیژنەی وزە و سامانە سروشتییەكان و پیشەسازی و بازرگانی.

یازدەم: لیژنەی شارەوانی گواستنەوە و گەیاندن و گەشتوگوزار و ئاوەدانكردنەوە و وەبەرهێنان.

دوازدەم: لیژنەی رۆشنبیری و كۆمەڵگەی مەدەنی و وەرزش و لاوان.

سێزدەم: لیژنەی دەسپاكی و كاروباری پەرلەمان و سكاڵا.

چواردەم: لیژنەی ئەوقاف و كاروباری ئایینی.

پازدەم: لیژنەی كاروباری كۆمەڵایەتی و داكۆكیكردن لە ماڧی ئافرەت و لە ماڧی مرۆڤ.

نۆیەم: لیژنەی پەیوەندییەکان و ڕەوەندی کوردستانی.
دەیەم: لیژنەی ناوچە کوردستانییەکانی دەرەوەی هەرێم.
یازدەم: لیژنەی وزە و سامانە سروشتییەکان و پیشەسازی و بازرگانی.
دوازدەم: لیژنەی شارەوانی و گواستنەوە و گەیاندن و گەشتوگوزار.
سێزدەم: لیژنەی ئاوەدانکردنەوە و وەبەرهێنان.
چواردەم: لیژنەی رۆشنبیری و کۆمەڵگەی مەدەنی و وەرزش و لاوان.
پازدەم: لیژنەی دەسپاکی.
شازدەم: لیژنەی کاروباری پەرلەمان و سکالاً.
حەڤدەم: لیژنەی ئەوقاف و کاروباری ئایینی.
هەژدەم: لیژنەی کاروباری کۆمەلآیەتی و داکۆکی لە مافی مرۆڤ.
نۆزدەم: لێژنەی داکۆکیکردن لە مافی ئافرەت.

مـــاددەی (٣٠):

یەکـەم: هـەر لیژنەیـەکی هەمیشـەیی لەچوارچـێوەی جێبـەجێکردنی کارەکانیـدا دەتوانێـت لـەنێو ئەندامەکانیـدا لیژنـەی لاوەکـی پێکبهێنێـت، بۆکـارێکی دیاریکراو لەسەر پێشـنیاری (٣/١)ی سـێ یـەکی ئەنـدامانی لیژنـە، کـاری لیژنە لاوەکییەکان کۆتایی دێت بەکۆتایی هاتنی کارەکە.

دووەم: هەر لیژنەیەك بەلانی کەمەوە لە مانگێکـدا (٢) دووجـار کۆدەبێتـەوە، ئـەم حوکمە لەسەر کۆبوونـەوەی لیژنـەکان لـە نێـوان دوو وەرزی یاسـادانانـدا، جێبەجێ نابێت.

سێیەم: لیژنە هەمیشەییەکان لەکاتی پێویستدا لەسەر داوای سەرۆك، یـان جێگـری سەرۆکی پەرلەمان، یان سەرۆکی لیژنە، یـان (٣/١) سـێ یـەکی ئەنـدامانی لیژنە، کۆدەبنەوە، دەبێ ئەندامانی لیژنە (٢٤) بیست وچوار کاتـژمێر پـێش

کۆبوونەوە لەلایەن بڕیاردەری لیژنە لە کات و شوێن و بەرنامەی کاری کۆبوونەوە ئاگادار بکرێنەوە.

چوارەم: ڕێژەی یاسایی کۆبوونەوەی لیژنە، بە ئامادەبوونی زۆرینەی ئەندامان، تەواو دەبێت. بڕیارەکان بە زۆرینەی دەنگی ئامادەبوان دەدرێن، لەکاتی یەکسانبوونی دەنگەکاندا، ئەو لایەنەی دەنگی سەرۆکی لیژنە لەگەڵیەتی زۆرینە دەبێت.

پێنجەم: کۆبوونەوەکانی لیژنە لە کۆنووسدا تۆمار دەکرێن، کە ناو و واژۆی ئامادەبوان و پوختەیەك لە بیروڕای ئەندامان و ئەو بڕیارانەی کە لە کۆبوونەوەکەدا، وەردەگیرێت، لەخۆدەگرێت.

مــــاددەی (٣١):

سەرۆك دەتوانێت هەربابەتێك بخاتە بەردەم لیژنە هەمیشەییەکان، بەپێی تێڕوانینی خۆی، یان لانی کەم لەسەر داوای (٥) پێنج ئەندام.

مــــاددەی (٣٢):

یەکەم: پاش ئاگادارکردنەوەی سەرۆکی لیژنە هەر ئەندامێك دەتوانێت لەکۆبوونەوەی هەر لیژنەیەك ئامادەبێت و ڕاو سەرنجی خۆی پێشکەش بکات بەبێ بوونی مافی دەنگدان.

دووەم: ڕاوێژکارەکانی پەرلەمان بە پێی پسپۆڕیی بەشداری کۆبوونەوەی لیژنەکان دەکەن، بەبێ بوونی مافی دەنگدان.

مــــاددەی (٣٣):

ئەو حوکمانەی لەم پەیڕەوەدا تایبەتن بە ئامادەبوون لە دانیشتنەکانی پەرلەماندا بەسەر ئامادەبوون لە کۆبوونەوەی لیژنەکانیش جێبەجێ دەبن.

مـــاددەی (٣٤):

لەكاتی بەتاڵی ئەندامێتی یەكێك لە لیژنەكان ئەوا ئەندامێكی تر بەپێی هەمان ڕێگەی دەقكراو لەم پەیڕەوەدا كاندید دەكرێت و جێگەی دەگرێتەوە.

مـــاددەی (٣٥)

بە ڕەزامەندیی سەرۆك، لیژنەی هەمیشەیی، دەتوانێت داوا لە لیژنەیەكی تری پەرلەمان بكات، ڕای خۆی لەسەر بابەتێكی دیاریكراودا، بخاتەڕوو.

مـــاددەی (٣٦):

(١٠) دە ئەندام، یان هەر فراكسیۆنێكی پەرلەمانی دەتوانێت لە دوای تێپەڕ بوونی (٤٥) چل و پێنج ڕۆژدا، بەسەر ئاراستەكردنی پرۆژەیەك بۆ لیژنەی تایبەتمەند داوای ڕوونكردنەوە لەبارەی ئەو پرۆژەیە لە لیژنەكە بكەن.

مـــاددەی (٣٧):

ئەگەر بۆ دەستەی سەرۆكایەتی ڕوونبۆوە كە یەكێك لە لیژنە هەمیشەییەكان، لە ڕاپەڕاندنی كارەكانیدا كەمتەرخەمی دەنوێنێت، ئەوا دەتوانێت لە هۆكارەكان بكۆڵێتەوە و هەوڵەكانی بخاتە گەڕ بۆ كاراكردنی لیژنەكە، بەڵام ئەگەر هەر نەیتوانی، لەسەر دەستەی سەرۆكایەتی پێویستە ئەندامی نوێ بۆ لیژنەكە بپاڵێوێت، بەپێی ئەو ڕێكارانەی لەم پەیرەوەدا هاتوون و بیانخاتە بەردەم پەرلەمان.

مـــاددەی (٣٨):

ئەگەر لیژنەی هەمیشەیی، پێشنیازی یاسایەكیان تاوتوێكرد، كە ڕێژەی یاسایی ئەندامان پێشكەشیان كردبوو، دەكرێت یەكەم ئەندام كە واژۆی كردووە، ئەگەر ئەندامی لیژنەكە نەبوو ئامادەی كۆبوونەوەی لیژنە بێت بۆ گفتوگۆكردن لەسەر پێشنیازی یاساكە، ئەگەر ئەو نەیتوانی دەكرێت ئەندامێكی تر لەوانەی واژۆیان كردووە ئامادەبێت.

مـــاددەی (٣٩):

هەموو لیژنەیەکی هەمیشەیی، ناوی ئەو پسپۆر و شارەزایانەی کە تایبەتمەندییان بەکاری لیژنە پەیوەستە، دەستنیشان دەکات و لەکاتی پێویستدا، لە ڕێگەی دەستەی سەرۆکایەتییەوە ڕاوێژیان پێدەکات و سوود لە پسپۆڕی و لێهاتوییان وەردەگرێت و دەکرێت لەسەر کارەکەیان پاداشت بکرێن و ئەگەر پێویست بوو گرێبەستیان لەگەڵدا بکرێت.

مـــاددەی (٤٠):

هەر لیژنەیەکی هەمیشەیی، لەسەر داوای (٣/١)ی سێ یەکی ئەندامەکانی دەتوانێت دانیشتنی گوێ لەیەکگرتن (جلسات الاستماع)، لەسەر هەر بابەتێك کە پەیوەست بێت، بەتایبەتمەندیی لیژنەکە ئەنجامبدات، بۆ بەرپرس و کەوادری حکومی و کەرتی تایبەت و پسپۆران و نوێنەری ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی و هەرکەسێك، کە بە پێویستی بزانن، هەر ئەندامێکیش دەتوانێت لەم دانیشتنە ئامادەبێت و گفتوگۆ بکات، دەبێت لیژنە پوختەی دانیشتنی گوێگرتن و ئەنجامەکانی، لە ڕاپۆرتێکدا، ئاراستەی دەستەی سەرۆکایەتی بکات.

مـــاددەی (٤١):

هەر لیژنەیەکی هەمیشەیی، لە چوارچێوەی پسپۆڕییەکەیدا، بەدواداچوون و لێکۆڵینەوە و سەردانی مەیدانی دەکات، لەسەر ئاستی جێبەجێکردنی ئەو یاسا گشتییانەی، بە بەرژەوەندیە بنەڕەتییەکانی هاونیشتیمانیانی هەرێم پەیوندیدارن، هەروەها چاودێریکردنی گونجانی سیستەم و ڕێنماییەکان، کە بۆ ئاسان جێبەجێکردنی یاساکە دەرچووێندراون لەگەڵ ئامانجی سەرەکی یاساکە، لەسەر لیژنەی هەمیشەیی پێویستە، ڕاپۆرتێك لەسەر ئەنجامی بەدواداچوونیان و پێشنیازەکانیان ئاڕاستەی دەستەی سەرۆکایەتی بکەن و ئەوانیش دەتوانن ئەوەی گونجاوە، لە ژێر ڕۆشنایی ڕاپۆرتەکە بیگرنەبەر.

ماددەی (٤٢)

یەکەم: لیژنەکان دەتوانن داوا لە سەرۆك بکەن، بۆ بەشداری کردنی وەزیری پەیوەندیدار بۆ ئامادەبوون لە کۆبوونەوەی لیژنە و پێشکەشکردنی ڕونکردنەوەی پێویست، لەسەر ئەو بابەتەی دەخریتەڕوو، بەشێوەیەك ماوەی (٣) سێ ڕۆژ لەڕێکەوتی ئاراستەکردنی بانگهێشتنامەکە، تێپەرنەکات.

دووەم: [٧] لیژنەکان دەتوانن، بۆ بەشداریی ئەوانەی کە پلەیان، لەخوار وەزیرەوەیە لە کۆبوونەوەی لیژنەدا، داوا ئاراستەی سکرتێری پەرلەمان بکەن.

سێیەم: لیژنەکان دەتوانن لەڕێی جێگری سەرۆکی پەرلەمانەوە، داوا لە فەرمانگە فەرمی و ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی بکەن، کە زانیاریی پێویستیان پێشکەش بکات، یان لە کۆبوونەوەی لیژنەدا ئامادەبن .

چوارەم: ئەگەر ئەو لایەنانەی لە بڕگەکانی سەرەوەدا باسکراون، خۆیانگرت لە پێدانی زانیاری یان ئامادەنەبوون لە کۆبوونەوە، ئەوا ئەو کاتە لە ڕێی سەرۆکەوە، سەرۆك وەزیرانی لێ ئاگاداردەکرێتەوە و لەحاڵەتی وەلام نەدانەوەی داواکاریەکەی لەماوەی (٧) حەوت ڕۆژدا، بابەتەکە دەخرێتە بەردەمی پەرلەمان، بۆ ئەوەی تێڕوانینی بۆ بکات.

پێنجەم: وەزیری پەیوەندیدار، لەکاتێکدا کە بۆی دیاری دەکرێت، لەسەر داوای خۆی و بە ڕەزامەندی سەرۆك یان لەسەر داوای لیژنە لە کۆبوونەوەی لیژنەکان ئامادە دەبێت، کاتێك گفتوگۆی بابەتێك دەکرێت کە پەیوەندیدارە بە وەزارەتەکەی، و دەتوانێت ستافی وەزارەتەکەی لەگەڵ خۆی بهێنێت بۆ کۆبوونەوە، هەروەها تێڕوانینەکانیشیان لەسەر بڕیاری لیژنە لە ڕاپۆرت جێگیر دەکرێن بەبێ ئەوەی مافی دەنگدانیان هەبێت.

---

[٧] بەپێی هەمواری یەکەمی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان ساڵی ٢٠١٩ بڕگەی دووەم لە ماددەی (٤٢) هەموار دەکرێت و ڕیزبەندی بڕگەکانیشی دەگۆڕدرێت و، پێش هەمواركردنەوەی بەم شێوەیە بوو:

دووەم: وەزیری پەیوەندیدار، دەتوانێت لە کۆبوونەوەی لیژنەکاندا ئامادەبێت کاتێك گفتوگۆی بابەتێك دەکرێت کە پەیوەندیدارە بەوەزارەتەکەی و دەتوانێت ستافی وەزارەتەکەی لەگەڵ خۆی بهێنێت بۆ کۆبوونەوە، هەروەها تێڕوانینەکانیشیان لە ڕاپۆرت جێگردەکرێن بەبێ ئەوەی مافی دەنگدانیان هەبێت.

دووەم: لیژنە تایبەتییەکان:

مــاددەی (٤٣):

یەکەم: پەرلـەمان، لیژنەی کـاتی بەمەبەسـتی ئامـادەکردنی ڕاپـۆرت، سـەبارەت بـە بابەتێکی دیاری کراو، لەسەر پێشنیاری دەستەی سەرۆکایەتی، یان (١/٤)ی چـواریەکی ژمـارەی ئەنـدامان، بـەدەنگی زۆرینـەی ئامـادەبووان لـە کـاتی پێویستدا پێکدەهێنێت.

دووەم: دەسـتەی سـەرۆکایەتی، لــە دەرەوەی وەرزەکـانی یاسـادانانیدا، دەسـەڵاتی پێکهێنانی لیژنەی تایبەتیی هەیە.

سێیەم: بابەتە تاوانکارییەکان و هەر بابـەتێك، لـەژێر تێڕوانینـی دادگاکانـدا بێـت، نابێتە بابەتی لێکۆڵینەوەی لیژنە تایبەتییەکانی پەرلەمان.

چوارەم: لەکاتی کارکردنی لیژنە، هەرئەنـدامێك نهێنی کـاری لیژنـە، بـدرکێنێت ئەندامێتی لیژنە لەدەست دەدات.

مــاددەی (٤٤):

یەکەم: لەسەر دەسەڵاتی جێبەجێکردن پێویسـتە ئـەرکی لیژنـە تایبەتییـەکان ئاسـان بکات و بەڵگەنامە و زانیاریی داواکراویان پێشکەش بکات.

دووەم: لیژنە تایبەتییەکان دەتوانن کاری بەدواداچوون و پشکنین و گەڕان بـەدوای ڕاستییەکان، سـەبارەت بـە ووردەکـاری ئـەو بابەتانـەی بـۆی ڕاسـپێردراون لەتـەواوی دامـەزراوە پەیوەندیدارەکانـدا، ئـەنجام بـدەن، دەتـوانن بـۆ ئـەو مەبەستەش پشت بە شارەزایان و ڕاوێژکاران ببەستن.

سێیەم:

١ـ بەپێی ئەو ڕێوشوێنانەی لەم پەیڕەوەدا دەقنووس کراوە، لیژنە تایبەتییەکان دەتوانن بەنووسراو داوای ئامادەبوونی هەرکەس و لایەنێك بکەن، بەمەبەستی راوەرگرتن و گوێ بیستبوونی وتەکانیان.

٢ـ[8] ئەگەر کەس و لایەنی بانگکراو بێ پاساو لەکاتی دیاریکراودا ئامادەنەبوو، ئەوا لیژنە دەتوانێت لە ڕێی دەستەی سەرۆکایەتیەوە، دەسەڵاتی جێبەجێکردن ئاگاداربکاتەوە، بە مەبەستی ئامادەکردنی داوالێکراو بەگوێرەی یاسا بەرکارەکان.

مـاددەی (٤٥):

یەکەم: لیژنەی تایبەت، ڕاپۆرت و ڕاسپاردەکانی، ئاراستەی سەرۆك دەکات، دوای دابەشکردنی بەسەر ئەندامان‌دا، ڕاپۆرتەکە دەخرێتە بەردەم پەرلەمان، بەمەبەستی تاوتوێکردن و وەرگرتنی بڕیاری گونجاو لە بارەیەوە.

دووەم: ئەگەر ڕاپۆرتەکە، لە نێوان دوو وەرزی یاسادانان‌دا، ئاڕاستەی سەرۆك کرا، ئەوا بەپێی گرنگی بابەتەکە، دەستەی سەرۆکایەتی، بڕیار لەسەر دواخستنی خستنەڕووی بۆ وەرزی نوێی یاسادانان دەدات، یان ئەنجامدانی کۆبوونەوەی نائاسایی، بۆ خستنەڕووی بابەتەکە و بڕیاردان لەسەری.

مـاددەی (٤٦):

کاری لیژنە تایبەتییەکان، بەکۆتایی هاتنی کاتی دیاریکراو، یان ئەو ئەرکەی پێیان سپێردراوە، کۆتایی دێت.

---

[8]/ بەپێی هەمواری یەکەمی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمان ساڵی ٢٠١٩ خاڵی (٢) لە بڕگەی (سێیەم)ی ماددەی (٤٤) هەموار دەکرێت و، پێشهەموارکردنیش بەم شێوەیە بوو:

ئەگەر کەس و لایەنی بانگکراو بێ پاساو لەکاتی دیاریکراودا ئامادەنەبوو، ئەوا لیژنەی کاتی دەتوانێت لەڕێی دەستەی سەرۆکایەتیەوە، دەسەڵاتی جێبەجێکردن ئاگاداربکاتەوە، بە مەبەستی ئامادەکردنی داواکراو بەگوێرەی یاسای بنەما دادگەرییە سزاییە بەرکارەکان لە هەرێم.